

V Praze, 10.1.2011

Vážené kolegyně a kolegové,

rád bych Vás seznámil se situací, která postupně vyvstala při pořádání Akreditovaného kvalifikačního kurzu Radiologická fyzika a technika (dále jen AKK).

Mnozí z Vás mne nebo IPVZ kontaktovali průběžně po celou dobu, kdy AKK spuštěn nebyl a bránil tak některým kolegům v tom, aby se stali zdravotnickými pracovníky ve smyslu příslušné legislativy. Byť možná měl někdo pocít, že tyto potřeby jsou ignorovány, není tomu tak.

Na stránkách ČSFM lze najít dva dopisy, které byly napsány na podzim roku 2009 a které svým způsobem reflektovaly situaci okolo kurzu. Hlavním bodem žhavé diskuse byl poměrně vágní požadavek, aby uchazeč o absolvování AKK byl absolventem akreditovaného magisterského studia matematicko-fyzikálního směru. Ostatní legislativa nikde explicitně nezmiňuje, co se tímto „směrem“ přesně myslí. Na toto téma se několikrát sešli zástupci IPVZ, FJFI ČVUT (která jako jediná z vysokých škol v ČR má akreditovaný zdravotnický magisterský program radiologické fyziky v medicíně) a ČSFM. Po řadě jednání byla stanovena nová podoba AKK, která byla nakonec akceptována a která mimo jiné stanovuje minimální počty hodin matematiky a fyziky v magisterském studiu a tím vytváří hranici pro přijetí do AKK ve smyslu citovaného bodu vyhlášky. Zúčastnění se shodli na hranici 800 hodin matematiky a fyziky pro přijetí do kurzu jakožto budoucí radiologický fyzik a 400 hodin jakožto budoucí radiologický technik. Do programu AKK byly rovněž vtěleny tzv. dílčí zkoušky po ukončení každého z modulů. Tato struktura byla dohodnuta a vyhotovena na jaře roku 2010.

V ten moment bohužel vstoupila do hry restrukturalizace a personální obměna na IPVZ. IPVZ jakožto vzdělavatel AKK podává žádost na Ministerstvo zdravotnictví České republiky, kde rovněž, díky volbám, došlo ke změnám v postech, které se podílí na vzdělávání nelékařského zdravotnického personálu. Výsledkem bylo místo akreditace nového znění vzdělávacího programu AKK prodloužení akreditace v původní podobě. Nicméně se následně přece jen podařilo nové znění podmínek a koncepce AKK dopravit na příslušná místa a očekávám jeho brzké schválení akreditační komisí. Po dlouhé době se tak blýská na lepší časy. Po dvou letech bez AKK budeme mít na jaře dokonce dva různé! Zatímco první a právě otevíraný „běh“ se drží původního „tisícihodinového“ dogmatu, druhý vstupní požadavky zmírňuje, ale přidává dílčí zkoušky po modulech, jak je zmíněno výše.

Nyní je vhodné zmínit strukturu uchazečů o AKK. V první řadě (a to bylo již zmíněno v předchozím dopise) se jedná o studenty příslušného oboru i zaměření na FJFI ČVUT, kteří vystudovali v době, kdy tato fakulta neměla obor akreditován jako zdravotnický. Právě tito jsou dle mého názoru současnou situací nejvíce poškozeni. Další skupinu tvoří absolventi např. matematicko-fyzikálních nebo přírodovědeckých fakult v oboru fyzika, kteří během studia získali dostatečné vzdělání v matematice a fyzice, nikoliv však ve zdravotnickém a legislativním rámci. Poslední a nejpočetnější skupinu pak tvoří absolventi technických nebo přírodovědných fakult různých vysokých škol, jejichž studium mělo původně jiné zaměření (elektrotechnika, učitelství, biomedicínské inženýrství apod.). Spolu s pořadím uvedených skupin roste i problematičnost jejich zařazení. Zatímco prvně zmíněná je jasná cílová skupina

AKK a v řadě případů je absolvování tohoto kurzu víceméně formální, druhá skupina už musí absolvovat kurz, ale přijetí je rovněž bezesporné.

Největší kontroverze a emoce zmítají skupinou třetí. Častým argumentem odmítnutých uchazečů je, že absolvované hodiny výuky nezaručí kvalitu absolventa. Dokládána je rovněž potřeba a šikovnost (zkušenost, entuziasmus apod.) konkrétního uchazeče. Nutné je ovšem říct, že nepřijetí do AKK nijak nesnižuje individuální kvality uchazeče. Konstatuje pouze, že jeho vzdělání je nedostatečné pro vykonávání zdravotnického povolání radiologického fyzika. Není to nic dehonestujícího. Analogicky by se mohl rozčilovat např. ekonom, že nemůže projektovat mosty, byť umí používat rýsovací prkno (nebo spíše specifický software). Faktem je, že tito kolegové vystudovali jiný obor než radiologickou fyziku. Důraz bych zde kladl na adjektivum radiologickou, fyzika ve své nezákladnější podobě je přítomna snad ve všech vzdělávacích programech všech přírodovědných a technických oborů. Současně s tím, jak se zvyšuje technická náročnost metod, používaných v medicíně, rostou i nároky na příslušný personál.

V principu jsou k dispozici dvě pojetí odborných pracovníků. První je odborný „údržbář“ radiologické techniky. Takový člověk umí s technologií pracovat, v drtivém počtu případů si poradí s nestandardními situacemi. Dlužno přiznat, že značná část práce radiologického fyzika sestává právě z rutinních činností, kde údržbářský přístup postačuje. Většina technologií je navíc natolik komplikovaná, že možná nelze porozumět všemu do detailů. Ku prospěchu oboru je však podle mého názoru přístup jiný. Přístup odmítající být prostým uživatelem. Nelze se pak smířit s tvrzeními, že něco je tak, protože to tak výrobce, dodavatel nebo někdo jiný řekl. K této nedůvěře je nutný přehled o fundamentálních principech, na který zařízení pracují, jejich fyzikální podstata. Radiologický fyzik se neseťká jen s měřením dávky a profilů, je na něj kladena i nutnost činit rozhodnutí, přímo ovlivňující léčbu pacientů. Kvalifikovaná rozhodnutí vyžadují odpovídající přehled v problematice, který se (alespoň podle mého názoru) nedá získat jinak než příslušným studiem.

Většina uchazečů, které jsme nyní odmítli, jsou absolventi relativně čerství. Měli již v době svého nástupu na vysokou školu možnost vybrat si studium radiologické fyziky. V tomto případě neobstojí argument, že po střední škole je málokomu jasné co chce dělat, protože takové rozhodnutí musel učinit každý, kdo si v posledním ročníku podal přihlášku na vysokou školu.

Vážené kolegyně a vážení kolegové, jistě uznáte, že nějaký rámec pro vzdělání radiologických fyziků existovat musí. Stejně tak je jasné, že se najde vždy někdo, komu jakkoliv nastavená pravidla vyhovovat nebudou. Prosím proto o racionální a věcný přístup i o kritické zvážení vlastních ambicí a možností. Nerad bych, aby dotčení měli pocit arogance, přezíravosti nebo nabubřelosti ze strany IPVZ jako instituce nebo jednotlivců jako mně, kteří se na vzdělávání podílejí.

Vondráček Vladimír